

GRAMATICĂ 5

FIȘE DE LUCRU
pe lecții și unități de învățare
CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE

Editia a IV-a, revizuită

Editura Paralela 45

Unitatea 1. ACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR DIN CLASA A IV-A

<i>Fișă nr. 1</i>	7
<i>Fișă nr. 2</i>	8
<i>Fișă nr. 3</i>	10
<i>Fișă nr. 4</i>	12
<i>Test inițial nr. 1</i>	15
<i>Test inițial nr. 2</i>	18

Unitatea 2. ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE

Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic.	
Dicționarul. Articolul de dicționar	22
Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală	24
Corespondența dintre literă și sunet	25
Silaba. Accentul.....	27
<i>Test stadal nr. 1</i>	30

Unitatea 3. VOCABULARUL.

Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul și contextul.	
Forma și sensul cuvintelor	33
Categorii semantice. Sinonime. Antonime	36
Câmpul lexical	40
Variație stilistică. Limba standard. Normă și abatere. Istoria cuvintelor.	
Variații ale formei și ale sensului în timp	42
<i>Test stadal nr. 2</i>	44

Unitatea 4. SINTAXA

Enunțul. Clasificarea propozițiilor. Punctuația enunțului	48
<i>Test stadal nr. 3</i>	52

Unitatea 5. FUNCȚII SINTACTICE. PREDICATUL VERBAL

Predicatul verbal	55
<i>Test stadal nr. 4</i>	58

Unitatea 6. SUBIECTUL

Subiectul exprimat (simplu și multiplu)	61
Acordul predicatului cu subiectul.....	64
<i>Test stadal nr. 5</i>	66

Unitatea 7. ATRIBUTUL

Atributul	70
<i>Test stadal nr. 6</i>	73

Unitatea 8. PĂRTI DE VORBIRE. VERBUL

Actualizarea cunoștințelor.....	77
---------------------------------	----

Modurile verbale. Indicativul. Timpurile modului indicativ. Timpul prezent.....	78
Timpul imperfect	82
Perfectul compus	85
Perfectul simplu.....	88
Mai-mai-ca-perfectul.....	91
Timpul viitor.....	93
Verbele auxiliare	96
Modul imperativ.....	98
Forme verbale nepersonale. Infinitivul	100
Participiul	103
<i>Test stadal nr. 7 .....</i>	105

Unitatea 9. SUBSTANTIVUL

Substantivele comune, substantivele proprii. Genul și numărul substantivelor ...	109
Articolul hotărât, articolul nehotărât (definit/nedefinit)	113
Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut). Prepoziția.....	115
<i>Test stadal nr. 8.....</i>	118

Unitatea 10. PRONUMELE

Pronumele personal. Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul.....	122
Pronumele personal de politețe.....	125
<i>Test stadal nr. 9.....</i>	128

Unitatea 11. NUMERALUL

Numerical cardinal.....	131
Numerical ordinal	135
<i>Test stadal nr. 10.....</i>	138

Unitatea 12. ADJECTIVUL

Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul	142
Articolul demonstrativ. Gradele de comparație/de intensitate ale adjectivului	145
<i>Test stadal nr. 11.....</i>	150
<i>Test final .....</i>	153

FIŞA NR. 1

ALFABETUL LIMBII ROMÂNE. ORDONAREA CUVINTELOR DUPĂ CRITERIUL ALFABETIC. DICTIONARUL. ARTICOLUL DE DICTIONAR

Identificăm

1. Scrie în ordine alfabetică următoarele cuvinte: *carte, literă, sunet, cărturar, lexic, vocabular, dicționar, alfabet, articol, criteriu, vocală, semivocală, consoană, silabă, accent.*
- .....
.....
.....
.....

2. Caută următoarele cuvinte în *DOOM 2* și explică de ce cuvintele au în față semnul exclamării sau asterisc.

- a) ! antic/antīc – .....
- ! computer – .....
- ! profesor/profesor – .....
- ! sublinia – .....
- b) * disco – .....
- * elidare – .....
- * tomograf – .....

3. Folosind *DOOM 2*, subliniază forma corectă a cuvintelor.

- Antichitate/antichitate (epoca)
- conclusiv/concluziv
- sangvin/sanguin

Învățăm

4. Scrie forma din dicționar a cuvintelor:

• am mers –	• frumoși – .....
• băieți –	• dânsului – .....

IO_A 5. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

- Sunt în ordine alfabetică următoarele cuvinte: cuvânt, cuvântător, cuvântare, (a) cuvânta. **A / F**
- În dicționar, adjectivele au forma de masculin, singular. **A / F**

IO_B 6. Scrie, pe spațiul punctat din fața substantivului din prima coloană, litera corespunzătoare explicației din coloana a doua.

- ..... – *DOOM*   **A.** totalitatea literelor așezate într-o ordine convențională, reprezentând sunetele de bază ale unei limbi;
- ..... – *alfabet*   **B.** operă lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, organizate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică);
- ..... – *dicționar*   **C.** Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic.

IO_C 7. Seria cu toate cuvintele în ordine alfabetică este:

- a) alfabet, alfabetar, alfabetic, alfabetizare, alfabetiza;
- b) dicționar, dicționăraș, dicțiune;
- c) silabă, silabic, silabisit, silabisire.

IS_B 8. Transcrie din dicționar explicația substantivului *fonetică*.

.....
.....
.....
.....

IS_B 9. Transcrie din *DEX* câte un cuvânt pentru fiecare abreviere (prescurtare).

- s.n. – .....
- vb. – .....
- înv. – .....

Utilizăm

IS_B 10. Explică-i colegului de bancă, într-un text de 3-5 rânduri, în ce fel poți folosi *Dex online* pentru a descoperi forma corectă a unui cuvânt.

.....
.....
.....
.....

ISB 11. Să ne jucăm!

Serie o propoziție în care primul cuvânt să înceapă cu **a**, al doilea cu **b**, al treilea cu **c** etc.

Vezi cât de departe poți ajunge!

Respect pentru oameni și cărți

FIŞA NR. 2

TIPURI DE SUNETE: VOCALĂ. CONSOANĂ. SEMIVOCALĂ

Identificăm

1. Subliniază cu o linie vocalele și cu două linii consoanele din textul următor. Încercuiește cu galben semivocalele.

A vorbi și a scrie corect gramatical înseamnă a avea puncte cardinale. Gramatica e lumina limbii române. Fără ea, cuvintele ar fi cu ochii arși de uitare și și-ar pierde potecile.
(Fănuș Neagu, *Insomnii de mătase*)

Învățăm

2. Subliniază cu albastru sunetul [i] vocalic și încercuiește cu galben sunetul [i] semivocalic din cuvintele următoare, după ce le-ai despărțit în silabe: *iarbă, idee, mioare, piele, veselie, iureș, zglobiu, Mihai*.

Exersăm

- IO_A** 3. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

- În cuvântul *bibliotecă* există cinci vocale. **A / F**
- În cuvântul *inimioară* există patru vocale, două semivocale și trei consoane. **A / F**
- În cuvântul *adevărat*, numărul consoanelor este egal cu numărul vocalelor. **A / F**
- Sunetul [e] din cuvântul *seară* este semivocală. **A / F**

- IO_B** 4. Scrie, în spațiul punctat din fața cuvântului din prima coloană, litera corespunzătoare din coloana a doua.

..... – *stilou*
..... – *leaică*
..... – *machiaj*

- A.** cuvânt în care există nicio semivocală;
B. cuvânt în care există trei semivocale;
C. cuvânt în care există o semivocală;
D. cuvânt în care există două semivocale.

IO_C 5. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- Respect, pentru bani și carti
- Seria cu toate cuvintele care conțin câte două vocale este:
    - vedere, carte, scris;
    - idee, copii, erou;
    - casă, băiat, școală.

Utilizăm

ISB 6. Scrie un text dialogat format din 8-10 replici, imaginându-ți că teritoriul vocațelor a fost invadat de consoane.

Observație. Vei rezolva acest exercițiu pe o foaie separată, pe care o vei adăuga în portofoliul personal.

Fișă nr. 3

CORESPONDENȚA DINTRE LITERĂ ȘI SUNET

Identificăm

1. Completează tabelul următor.

Cuvântul	Numărul sunetelor	Numărul literelor
<i>dicționar</i>		
<i>alfabet</i>		
<i>Cecilia</i>		
<i>Gheorghe</i>		
<i>eram</i>		
<i>exemplu</i>		

2. Încercuiește cuvintele în care numărul literelor este egal cu numărul sunetelor: *cercel*, *seară*, *ceară*, *Alexandra*, *maci*, *ceas*, *câmpie*, *exercițiu*, *gherghef*, *geografie*, *girafă*, *ureche*, *George*, *vecin*.

Învățăm

3. Scrie câte două exemple de cuvinte care conțin grupul de sunete [cs] scris în două modalități diferite:

- cs* – .....
- x* – .....

4. Grupează pe coloane cuvintele: *Roxana, exercițiu, pix, examen, Alexa, existență, explozibil, auxiliar*.

Cuvinte în care sunetul [x] se pronunță [cs]	Cuvinte în care sunetul [x] se pronunță [gz]

5. Grupează pe coloane cuvintele: *eu, eră, este, elev, educație, el, energie, ele*.

Cuvinte care se pronunță cu [e] inițial	Cuvinte care se pronunță cu grupul [ie] inițial

Exersăm

IO_A 6. Încercuiște litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

- Grupul de litere *ghe* reprezintă un singur sunet în cuvântul *vegheau*. **A / F**
- În cuvântul *ciuperci* există 8 litere și 6 sunete. **A / F**

IO_B 7. Scrie, pe spațiul punctat din fața cuvântului din prima coloană, litera corespunzătoare din coloana a doua.

..... – <i>exercițiu</i>	A. 9 litere, 9 sunete;
..... – <i>ghiveci</i>	B. 7 litere, 7 sunete;
..... – <i>bisilabic</i>	C. 9 litere, 10 sunete;
..... – <i>telefon</i>	D. 7 litere, 6 sunete;
	E. 7 litere, 5 sunete.

IO_C 8. Încercuiște litera corespunzătoare răspunsului corect.

- Seria de cuvinte în care litera *g* redă singură sunetul [g] este:
  - gem, ger, ninge, ginere, morfologie;
  - mergeau, magiun, fragi, geam, geană.
- Seria de cuvinte în care litera *c* redă singură sunetul [č] este:
  - ceapă, ciob, cioară, ceas;
  - circ, cine, cerc, pace, face.
- Seria de cuvinte în care grupurile de litere *che*, *chi* notează un singur sunet, respectiv sunetul [k'], este:
  - chior, unchi, mănușchi, chiar;
  - chimie, ridiche, chenar, chibrit.

- Seria de cuvinte în care grupurile de litere **ghe**, **ghi** notează un singur sunet, respectiv sunetul [g'], este:
  - a) unghie, ghimpe, ghinion, ghem, veghe;
  - b) unghi, gheață, lighean, ghiozdan.

IS_A 9. În cuvântul *îndoie* vocalele sunt ....., iar semivocalele sunt .....

Utilizăm

IS_B 10. Subliniază varianta pe care tu o consideri corectă în enunțul: *A scrie corect este/nu este mai important decât a vorbi corect.*

Justificare: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

FIȘA NR. 4

SILABA. ACCENTUL

Identificăm

1. Încercuiește silaba accentuată din fiecare cuvânt.

O bibliotecă nu e pur și simplu un loc de depozitare a câtorva mii de volume, ci și un lucru viu, cald și familiar. (...) Nu te simți niciodată singur printre cărți.
(Nicolae Manolescu, *Cărțile au suflet*)

2. Grupează următoarele cuvinte după numărul consoanelor intervocalice și desparte cuvintele în silabe: *cântec, atlet, casă, mască, sculptor, lingvist, negru, atlas, vâslă, monstru, aspru*.

- VCV – .....
- VCCV – .....
- VCCCC – .....
- VCCCCC – .....

3. Selectează cuvintele formate din două silabe.

Cărțile au ochii stinși. O bibliotecă frecventată zilnic este cu totul altceva. Fiecare volum pare treaz și în aşteptare. Sunt, în rafturi, cărți necitite de mult, dar care nu se plăcătesc aşteptând, căci știu că o mână expertă le va adăposti într-un târziu, le va răsfoi sau le va muta pe noptieră.

(Nicolae Manolescu, *Cărțile au suflet*)**4.** Desparte în silabe cuvintele și subliniază silaba accentuată.

- seară, acru, chihlimbar, omletă, izlaz

- exemplu, exercițiu, explicație, Alexandra

- arctic, punctaj, astmatic, jertfă

- licee, fiindcă, discontinuu, aspectuos

5. Alcătuiește câte un enunț cu următoarele cuvinte:a) copii/copiib) acele/acele**Exersăm****IO_A 6.** Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

- Cuvântul *bacalaureat* are 6 silabe. **A / F**
- Cuvântul *profesor* are accentul pe a doua silabă (*profesor*), dar este admisă și accentuarea pe ultima silabă (*profesor*). **A / F**
- Cuvântul *inegal* se desparte corect în silabe: *i-ne-gal* sau *in-e-gal*. **A / F**

IO_B 7. Scrie, pe spațiul punctat din fața cuvântului din prima coloană, litera corespunzătoare din coloana a doua.

- ..... – *cărți*
..... – *volume*
..... – *depozitare*

- A.** trei silabe;
B. cinci silabe;
C. patru silabe;
D. o silabă.

IO_C 8. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- Seria cu toate cuvintele despărțite corect în silabe este:

Respectiv:
 a) co-toa-re-le, bi-bli-o-te-că, lec-tu-rii;
 b) co-to-a-re-le, bi-blio-te-că, lec-tu-rii;
 c) co-toa-re-le, bi-bli-o-te-că, le-ctu-rii.

- Seria cu toate silabele accentuate corect este:

a) prevedere, butelie, dușman;
 b) bolnav, caracter, sever;
 c) prevedere; butelie, bolnav.

IS_A 9. Dă câte un exemplu de cuvânt care:

a. conține consoane duble	
b. conține vocale duble	
c. începe cu silaba <i>îm-</i>	
d. se termină cu silaba <i>-tesc</i>	
e. conține silaba <i>-as-</i> la mijloc	

Utilizăm

IS_C 10. Formulează răspunsuri la fiecare dintre următoarele cerințe, raportându-te la afiș.

a) Precizează invitatul de onoare al târgului.

.....

b) Menționează unde se desfășoară târgul de carte.

.....

c) În ce perioadă are loc târgul?

.....

d) Explică, într-un text de cel mult 10 rânduri, ce relație există între mesajul verbal și grafica afișului.

.....

Bookfest
SALON INTERNAȚIONAL DE CARTE - ediția a XII-a

24 - 28 MAI

ROMEXPO Pavilioanele C1, C2, C4, C5

INTRAREA LIBERĂ

INVITAT DE ONOARE
SUEDIA

I SB 11. Concurs!

Fă un afiș, pe o foaie A4, în care să preziniți un eveniment cultural, și anume lansarea unei cărți pentru copii, intitulată *Alfabetul buclucaș*.

Expune afișul alături de cele făcute de colegii tăi.

Un juriu format din cinci copii va stabili care este cel mai reușit afiș, în funcție de următorul barem: grafică – 3 puncte; relevanța informațiilor – 2 puncte; corectitudinea limbajului – 2 puncte; originalitate – 2 puncte; din oficiu – 1 punct.

Afișul care va obține punctajul maxim va apărea în revista școlii.

12. • Care este lucrul cel mai important pe care l-ai învățat la acest capitol?

- .....
.....
.....
.....
.....
• Când și unde vei folosi ceea ce ai învățat?

TEST STADIAL NR. 1

Timpul de lucru este de 50 de minute.

Subiectul I (60 de puncte)

Citește cu atenție textul următor:

Stăteam în casă și citeam mereu în semiobscuritate, ca și cum ar fi fost nevoie de o anumită protecție ca să nu se voaleze „filmul”.

Pe la opt-nouă ani am descoperit locul cel mai bun pentru deliciile lecturii: adăpostul de sub masă. Aveam nevoie, ca să pot citi cu voluptate, de ideea că mă ascund, că nimeni nu m-ar putea găsi. Uneori, mă urcam pe dulap. Stăteam cu genunchii la gură, sprijinită de perete, cu carteia în brațe. Acolo, la înălțime, totul era mai serios, mai lent, mai luminos. De fiecare dată însă mi-era frică să mai cobor. Căteodată trebuia să-i chem pe ai mei să mă dea jos și ei să certau întotdeauna și nu-nțelegeau nimic. (...)

Niciodată n-am citit cu adevărat într-o casă străină. Îmi plăcea să citesc în pădure, cu spatele lipit de un brad uriaș sau cu obrazul înfundat într-o catifea adâncă de mușchi verde înflorit. Sau la mare, cu vuietul amețitor într-o parte, dimineața. (...)

Citeam pe spate, cu carteia deasupra și cu dureri în brațe, tolărătă pe perne adânci, carteia se legăna deasupra mea, un soare întunecat mă orbea. Citeam cocoțată în copaci, la bunici, în diverse cotloane răcoroase, legănându-mă în balansoare, la umbra înmirășmată, lunguiață a vreunui copac, de departe de toți, ceea ce îmi dădea căteodată un meschin sentiment de superioritate. și uneori nici nu citeam. Stăteam așa cu carteia în mână, uitându-mă în gol. Se întâmplau multe lucruri în acest timp cu mine. Un fel de creșteri, de suprapunerি de vârste și timpuri.

De ce însă mi se părea că pierd vremea atunci când n-aveam o carte cu mine? De ce Tânjea nasul după miroș de celuloză și mâinile după asprimea hârtiei, după netezimea ei, și ochii după puricii imobili?

(Simona Popescu, *Exuvii*)

Rezolvă următoarele sarcini de lucru, formulate pornind de la textul dat.

A. 1. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).
eni și cărți

A / F Cuvântul *cotloane* se desparte în silabe astfel: cot-loa-ne.

A / F Cuvântul *semiobscuritate* are șapte silabe.

(6 puncte)

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- Seria cu toate cuvintele accentuate corect este:

- a) regizor, doctoriță, ferigă;
- b) regizor, doctoriță, férigă;
- c) regizor, doctoriță, ferigă.

- În propoziția *Uneori, mă urcam pe dulap.* există:

- a) două cuvinte bisilabice;
- b) trei cuvinte bisilabice;
- c) un cuvânt bisilabic.

(6 puncte)

3. Scrie, pe spațiul punctat din dreptul fiecărui cuvânt din prima coloană, litera corespunzătoare din coloana a doua:

..... – *ochii*

A. numărul literelor este egal cu numărul sunetelor;

..... – *exuvii*

B. numărul literelor este mai mare decât numărul sunetelor;

..... – *carte*

C. numărul literelor este mai mic decât numărul sunetelor.

(6 puncte)

4. Explică rolul cratimei în exemplul *n-am citit.*

.....

(6 puncte)

5. Desparte în silabe cuvintele: *adăpostul, ideea, înălțime, întotdeauna, creșteri, lucruri.*

.....

(6 puncte)

B. 6. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:

- a) la ce vîrstă a descoperit personajul locul cel mai potrivit pentru deliciile lecturii;

- b) de ce obiect se sprijinea când ctea în pădure.

.....

(6 puncte)

7. Subliniază varianta corectă, justificând alegerea cu o secvență din text:

- Personajului **ii plăcea/nu-i plăcea** să citească la mare.

Justificare: .....

.....

(6 puncte)

8. Transcrie, din textul dat, un fragment în care personajul-narator motivează de ce simțea nevoie să citească în semiobscuritate.

.....